

думку, підхід США в реалізації зовнішньої політики достатньо суперечливий, проте він в політичному аспекті відповідає запитам глобалізації. Підхід реалізується завдяки пропозиції того, на що сподіваються всі пересічні індивіди. Тобто, на поширенні демократії, яка в собі включає такі особливості як дотримання прав людини, забезпечення основних свобод та доступі до певних матеріальних і економічних благ.

Попри наявні конструктивні особливості таких трансформацій є певні негативні тенденції, які пов'язані саме з методами поширення демократії американського зразка, які є подекуди достатньо жорсткими. Особливо це помітно на спробі подолати тероризм після подій 11 вересня. Та реалізацію законів, що порушують права людей, що можна помітити завдяки скандалу "Сноудена".

Попри те, що у науковій літературі тематика впливу Америки на трансформації у системі міжнародних відносин є достатньо поширеною, вона потребує подальшого аналізу та дослідження, позаяк у процесах дослідження не використовувалися поняття кореляції та співзалежностей трансформаційних перетворень та впливів на них США. Видається цікавим в подальшому також дослідити вплив вестернізації та мультикультурних прозахідних країн на систему міжнародних відносин та їхню взаємозалежність.

Список використаних джерел

1. Плахов В. Традиция и общество: Опыт философско-социологического исследования / В. Плахов. – М.: Наука, 1982. – 325 с.
2. Кулаков А. О возможных границах уровней безопасности противостояния в международной политике / А. Кулаков // Мировая экономика и международные отношения. – 2000. – № 11.
3. Схема еволюції стратегії НАТО [Електронний ресурс]. – http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2009_07/20090728_strategic_concept.pdf
4. Авторитаризм и демократия в развивающихся странах. – М., 1996.
5. Указ Президента Российской Федерации от 21 июня 2007 года №796 "О создании фонда "Русский мир" [Електронний ресурс]. – <http://document.kremlin.ru/page.aspx?1095311>

References

1. Plahov V. Tradicija i obshhestvo: Opyt filosofsko-sociologicheskogo issledovanija / V. Plahov. – М.: Nauka, 1982. – 325 s.
2. Kulakov A. O vozmozhnyh granicah urovnej bezopasnosti protivostojanija v mezhdunarodnoj politike / A. Kulakov // Mirovaja jekonomika i mezhdunarodnye otnoshenija. – 2000. – № 11.
3. Shema evoljucii' strategii' NATO [Elektronnyj resurs]. – http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2009_07/20090728_strategic_concept.pdf
4. Avtoritarizm i demokratija v razvivajushihhsja stranah. – М., 1996.
5. Ukaz Prezidenta Rossijskoj Federacii ot 21 ijunja 2007 goda №796 "O sozdanii fonda "Russkij mir" [Elektronnyj resurs]. – <http://document.kremlin.ru/page.aspx?1095311>

Ostapjuk V. I., PhD (in Political Science), teacher of the Institute of History and Political Science of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ukraine, Ivano-Frankivsk), vasilij.ostapiak@gmail.com

USA and Ukraine – EU partnership

The analysis of the development of partnership between the U.S. and the EU in the system of international relations through the prism of integration of Ukraine was carried out. An attempt to prove the feasibility of construction of new forms of European partnerships was made. Also, the problems of application and use of foreign pressure in international relations were considered.

Keywords: globalization, transformation, partnership, the USA, EU.

Ostapjuk V. I., kandidat politicheskich nauk, преподаватель, Институт истории и политологии Прикарпатского национального университета имени Василя Стефаника (Украина, Ивано-Франковск), vasilij.ostapiak@gmail.com

США и партнерство Украины с ЕС

Проведен анализ развития партнерства между США и ЕС в системе международных отношений сквозь призму интеграции Украины. Предпринята попытка доказать целесообразность построения качественно новых форм Европейского партнерства. Также рассмотрены проблемы применения и использования внешнеполитического давления в системе международных отношений.

Ключевые слова: глобализация, трансформация, партнерство, США, ЕС.

* * *

УДК 323.17(477.87)

Ярмоленко М. І.

доктор історичних наук, професор, декан, Ізмаїльський факультет Одеської національної морської академії (Україна, Ізмаїл), maria-yarmolenko@yandex.ua

ПОЛІТИЧНЕ РУСИНСТВО В КОНСТРУЮВАННІ ШТУЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЗАКАРПАТТЯ

Проаналізовано розвиток та сучасний стан русинського руху на Закарпатті. З'ясовані основні вимого політичного русинства, його підтримку ззовні, загрози для цілісності України.

Ключові слова: русини, ідентичність, політичне русинство, Закарпаття.

Розвиток етнокультурних та етнополітичних процесів у незалежній Україні засвідчив значні зміни етнічної ідентичності окремих груп населення. Це стосується, насамперед, зміни ідентифікації частини населення, яке народилося у змішаних українсько-російських родинах і визначилося у своїй українській ідентичності, а також ідентифікації частини молдаван як румунів. З огляду на неконсолідованість українського етносу та зовнішні політичні впливи з самого початку 1990-х років почали проголошуватися різні ідеї трактування деяких регіональних груп українського народу (слобожан, новоросів Півдня та ін.) та етнографічних груп українського етносу (лемків, поліщуків, гуцулів, бойків, русинів та ін.) як окремих етносів.

Значну увагу критиці таких етнополітичних проєктів, трактуючи їх як псевдоетносильноти, приділяв Я. Дашкевич [1, с. 77]. Більшість з цих проєктів через їхню очевидну етнічну безпідставність не набули подальшого розвитку. І лише ідея політичного русинства, з огляду на окремі особливості історичного розвитку Закарпаття, активність окремих науковців та ідеологів, зокрема, американського історика українсько-угорського походження П. Магочія [2, с. 31–34], а також активну інформаційну підтримку з-за кордону, змогла утвердитися серед частини українського населення Закарпатської області. Метою нашої статті став аналіз суспільно-політичних загроз від політизованого русинського руху на Закарпатті, який розділив наукову громадськість на прихильників політичного русинства та його критиків. Русинство як антиукраїнський політичний рух, політичний проєкт зовнішніх чинників розглядають в своїх працях Ю. Банега, Ю. Бача, В. Євтух, О. Майборода, Р. Офіцинський, М. Панчук та ін.

Пропаганді русинської ідеї сприяло збереження серед українського населення Закарпаття самоназви "русини", яка протягом кількох століть була поширена

фактично на всій українській етнічній території. Водночас одним з вирішальних аргументів щодо єдності українського населення Закарпаття і Прикарпаття є його етнографічна тотожність, зокрема, приналежність до українського етносу етнографічних груп лемків, бойків, гуцулів, що компактно проживають в суміжних областях (Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській, Чернівецькій). Проведені О. Нельгою соціологічні дослідження зафіксували у Закарпатській області невелику кількість прихильників окремого “русинського етносу” [3, с. 355].

Рух русинів на Закарпатті відродився ще до проголошення незалежності України, частина його представників вимагали визнати їх окремою гілкою слов'янства, вважаючи, що українську ідентичність нав'язала їм радянська влада. Його інституційна основа – своєрідна інтерпретація результатів референдуму 1 грудня 1991 р., коли 78% з-серед мешканців краю, що взяли участь у голосуванні, на запитання Закарпатського обласного референдуму відповіли “Так”. Закарпатці дійсно відповіли “так” на запитання бюлетеня для голосування: “Чи бажаєте ви, щоб Закарпаття отримало із закріпленням у Конституції України статус спеціальної самоврядної території як суб'єкта у складі незалежної України і не входило у будь-які інші адміністративно-територіальні утворення?” [4, с. 525]. Ні про яку “автономну територію” у опитуванні не йшлося, навпаки, референдум знімав усі застереження щодо ліквідації Закарпатської області та об'єднання території краю з іншими західними областями України у нове утворення за умови проведення адміністративно-територіальної реформи. Тоді різні варіанти адміністративно-територіальної реформи, зокрема укрупнення областей до статуту земель, активно обговорювалися політикумом. До того ж, в цілому по області, 92,6% закарпатців, які мали право голосувати і скористалися ним, відповіли “Так” на спільне для всіх громадян республіки запитання Всеукраїнського референдуму: “Чи підтримуєте ви Акт проголошення незалежності України?”.

Інший аргумент представників політичного русинства – уявлення про автономний статус краю у складі міжвоєнної Чехословаччини. Нагадаємо, що статус автономного краю Підкарпатська Русь отримала 22 листопада 1938 р. після рішень Віденського арбітражу та розчленування самої Чехословаччини. На території автономії державною мовою стала українська мова, а поряд з назвою “Підкарпатська Русь” офіційно вживалась назва “Карпатська Україна”, самостійність котрої було проголошено 15 березня 1939 р. Державним гімном Карпатської України став національний гімн “Ще не вмерла Україна”, Державним прапором національний синьо-жовтий прапор [4, с. 302]. Однак, лідери русинського руху, незважаючи на історичну правду та домагаючись автономії для “Підкарпатської Русі” у складі України, мають на меті реалізувати стратегічний план – створити незалежну державу “Рутенія”. Один із ідеологів русинства П. Магочій вважав, що русини Закарпаття мають більше прав на автономію, ніж кримські татари [5, с. 577].

Агітація за визнання національності русин стала ще одним з напрямів діяльності на користь автономізації

області. Однак ця ініціатива Закарпатської обласної ради не знайшли позитивної підтримки у Верховній раді України. Після прийняття 28 червня 1996 р. Конституції України, в якій чітко вказано на унітарний устрій держави, автономістські домагання в області послабшали. До того ж Указом Президента України Л. Кучми у 1998 р. на території Закарпатської області було створено спеціальну економічну зону “Закарпаття”. Натомість головним репрезентантом автономістських ідей стають окремі політизовані русинські організації. Тогочасний русинський рух на Закарпатті стрімко розвивався завдяки: тісним зв'язкам з ідейно спорідненими організаціями з-за кордону; сприятливій суспільно-політичній ситуації, лояльності органів влади; популярності серед незначної частини населення сепаратистських ідей; активній роботі русинів з утвердження у краї своїх ідеологічних переконань; централізованому фінансуванню та відсутності матеріальних проблем руху; низькому рівні національної свідомості частини українців; поліетнічному та полікультурному складу населення області, співпраці з угорським національно-культурними громадськими об'єднаннями.

На початку 1990-х рр. утворюється ряд русинських організацій, серед яких і окремі радикальні, на зразок Підкарпатської республіканської партії (березень 1992 р.). Серед цілей своєї діяльності вона мала: 1) утворити незалежну нейтральну Республіку Підкарпатську Русь за типом Швейцарії; 2) дістати повну політичну та економічну незалежність. Голова партії В. Заяць своїми виступами у пресі підтвердив, що стратегія і тактика руху за “Карпатську республіку” визначатимуться ситуативними розрахунками – геополітичними змінами, орієнтацією на панславизм і координацію дій із проросійськими і великодержавними силами в країнах СНД, апеляцією до міжнародного правозахисного руху та до іноземних урядів [6, с. 40]. У 1993 р. був утворений Тимчасовий уряд Підкарпатської Русі під керівництвом І. Туряниці.

Русинський рух отримав максимальну підтримку органів державної та місцевої влади: офіційно зареєстровані десятки русинських товариств і організацій, зокрема обласні: Общество Карпатських Русинів, Общество Подкарпатських Русинів, Русинське науково-освітнє товариство, Союз русинських письменників Закарпаття, Підкарпаторусинське товариство імені Кирила і Мефодія, Крайове товариство Подкарпатських Русинів, Підкарпаторусинське товариство імені Кирила і Мефодія, науково-культурологічне товариство ім. Олександра Духновича та ін. Вони об'єднані Союзом Підкарпатських Русинів (близько 1100 членів) та Народною Радою Русинів Закарпаття (близько 2200 членів). На Закарпатті русинськими діалектами видаються газети, ведуться теле- і радіопрограми державними каналами, організовані недільні школи, проводяться фестивалі і т.д. В культурницькому русинофільському русі задіяно тисячі закарпатців. Цим держава визнала етнічну, культурну, мовну та релігійну самобутність русинів як етнографічної групи українського етносу, такої ж як бойки, гуцули, лемки, литвини, поліщуки. Виник потужний культурний русинський рух. Водночас політизація питання у

вигляді так званого політичного русинства – вимог визнання русинів окремим народом, протиставлення русинів українцям, утворення автономної республіки, навряд чи відповідають справжнім інтересам українців–русинів та уособлюють прагнення більшості мешканців Закарпаття.

Радикальні елементи русинських культурно–освітніх організацій, що утворювалися паралельно з такими ж організаціями інших етнічних спільнот краю, максимально політизували відроджену ними ж проблему самоідентифікації українців/русинів. Звинувачуючи українську владу в геноциді русинів, обстоюючи сумнівну тезу про їхню окремішність, вони педалюють ідею автономії регіону. Більше того, голова асоціації “Сойм підкарпатських русинів” настоятель Христо–Воздвиженського кафедрального собору в м. Ужгороді о. Д. Сидор заявляв, що “у світлі самопроголошення Косово ... тема самовизначення русинського народу набуває особливої актуальності”. Відповідну прес–конференцію Д. Сидор, певно, не випадково провів у Москві. “Всупереч стереотипам, що склалися, представники Росії також починають брати активну участь у русинському русі”, – писав кілька років тому співробітник Інституту слов’янознавства РАН М. Дронов. Йому (М. Дронову) “приємно було констатувати”, що за останні роки збільшилася кількість статей у пресі, де русини “згадуються як самостійна нація або ж як невід’ємна вітка російського (тобто великого східнослов’янського, але не конкретно українського) народу”. М. Дронова радувало, що в Росії останнім часом виникли і виникають надалі всілякі товариства “друзів русинів”, у роботі яких беруть участь науковці, політики та церковнослужителі, перевидаються книги відповідної спрямованості. Жаль М. Дронов висловлював лише з того приводу, що “...очень трудно даже приблизительно оценить реальную численность российских русинов”, тому що вони “зачастую идентифицируют себя как “украинцы” [7, с. 90–92]. Бачити у відзначеному лише прояв неорусофільства було б легковажно. Не лише про наукову підтримку русинства Росією засвідчує визнання русинів окремим етносом. За даними перепису 2010 р. в Росії проживає 225 русинів [8], а у 2002 році їх було 97 [9]. Якщо у 2002 р. до русинів організатори Всеросійського перепису відносили бойків, карпаторосів та лемків, то у 2010 р. до русинів віднесли бойків, буковинців, гуцулів, лемків, підкарпатських русинів, рутенів.

У Закарпатській області спостерігається особливо високий рівень самоорганізації національних меншин. Станом на 2010 р. серед громадських організацій, утворених за етнічною ознакою, у Закарпатській області було зареєстровано 60 національно–культурних товариств зі статусом обласних, зокрема 13 – угорської, 17 – ромської, 9 – русинської, 5 – російської, по 4 – словацької та румунської, по 2 – німецької та єврейської і по 1 – польської, вірменської, білоруської, грецької спільноти. Вони є провідниками відродження і розвитку мов, звичаїв, традицій, культурно–мистецьких надбань цих меншин [10, с. 377]. Ця система є достатньо сталою, за останні 4 роки додатково було зареєстровано тільки 7 національно–культурних товариств з обласним статусом: дві громадські організації представників

русинської громади, по одній ромської, словацької, єврейської, чеської, азербайджанської спільнот [11]. Русинські організації заснували 27 недільних шкіл, в яких, за даними цих організацій, навчається 600 учнів.

У Закарпатській обласній державній телерадіокомпанії створено Творче об’єднання програм етнічних меншин, яке охоплює редакції угорського, румунського, словацького, німецького мовлень, а з 2008 р. – російського, русинського та ромського [12]. В області зареєстровано 20 періодичних видань угорською (разом із дубляжами), 5 – російською, 3 – румунською, 4 – ромською, 4 – русинською, 2 – словацькою, 1 – німецькою, 49 – двома та більше мовами. Найбільш популярні русинські газети “Подкарпатская Русь”, “Підкарпатський русин” і збірник “Руснацький світ”. Лише у 2007 р. видано книг русинською мовою накладом близько 10 тис. примірників.

Реальні демографічні контури русинського руху як етнокультурного та етнополітичного явища розкрив перепис населення 2001 р., згідно з яким усі мешканці Закарпаття дістали змогу ідентифікувати себе як русини. Але, незважаючи на величезну інформаційну підтримку, яку прихильникам політичного русинства надавали закордонні та деякі українські засоби масової інформації, за даними перепису 2001 р. менше одного відсотка закарпатських українців (лише 10090 осіб) задекларувало приналежність до русинства, причому більшість з них проживала на відносно невеликій території області (у містах Ужгороді, Мукачевому та в Свалявському районі), а 31% з них задекларував рідною українську мову [13, с. 62–67], що переконливо засвідчило штучність та політичну заангажованість цього явища, яке, на жаль, підтримала частина управлінців і політиків Закарпатської області.

Закарпатська обласна рада, “зважаючи” на прохання та вимоги русинських громадських організацій та форумів, тричі зверталася до центральних інституцій державної влади України з проханням внести до державного реєстру національності “русин”. Політична нестабільність середини 2000–х рр. і розбалансованість системи державної влади створили сприятливі умови для нової актуалізації питання автономії Закарпаття.

В умовах загальноукраїнської політичної кризи, коли в державі відбувалося так зване “перетягування повноважень” різними гілками влади, русинським ідеологам вдалося реалізувати одну з своїх цілей. 7 березня 2007 р. сесією Закарпатської обласної ради вчетверте обговорювалось питання етнічної належності русинів і було ухвалено рішення про внесення національності “русин” до переліку національностей Закарпатської області. 71 депутат облради із 75 проголосував за це рішення [14]. Головним ініціатором цього кроку облради став відомий громадський діяч, голова Народної Ради Русинів Закарпаття Є. Жупан, який був депутатом облради п’яти скликань (того разу від блоку “Наша Україна”). Він і ще декілька членів облради, що називають себе русинами, робили спробу проведення такого рішення і раніше – в 1992, 1996 і 2006 роках. Демарш Закарпатської обласної ради засудили проукраїнські сили національного та регіонального рівня. Активісти ряду громадських

організацій відзначали, що це рішення є поза компетенцією обласної ради.

В 2008 р. був прийнятий “Акт незалежності від України” з одночасним зверненням лідерів політичних русинів (Д. Сидора) до Росії та Чехії із проханням визнати суверенність русинської держави. За їхнім планом на Закарпатті повинно було виникнути щось схоже на Придністровську молдавську республіку. Однак ці звернення залишилися без відповіді. Проте центральна влада звинуватила лідерів русинського руху в сепаратизмі і на заваді радикалізації русинського руху стали правоохоронні органи та судова система. 19 березня 2012 р. за посягання на територіальну цілісність України Д. Сидор був засуджений на три роки умовно з відтермінуванням вироку на 2 роки. За непідтвердженою інформацією українських ЗМІ, Сойм Підкарпатських Русинів отримував фінансові кошти на підтримку і розвиток русинських і російських недільних шкіл Закарпаття від заснованого урядом Російської Федерації фонду “Русский мир”.

У серпні 2011 р. у Верховній Раді України за поданням представників Партії регіонів В. Колісніченка та С. Ківалова з’явився законопроект “Про засади державної мовної політики”, який 7 лютого 2012 р. було зареєстровано за №9073. Згідно з законопроектом, для надання мові національних меншин статусу регіональної необхідно, щоб 10% населення регіону визнало її рідною. Народні депутати пропонували свій варіант улагодження мовного законодавства у вигляді законопроекту, відповідно до якого мови національних меншин (російська, білоруська, болгарська, вірменська, гагаузька, ідиш, кримськотатарська, молдавська, німецька, новогрецька, польська, ромська, румунська, словацька та угорська, а також *русинська* (виділення наше – М. Я.), караїмська та кримчацька) набували статусу регіональних і функціонували на рівні з державною у всіх сферах життя, в органах державної влади всіх рівнів, у сфері адміністративних послуг, судочинстві, підприємницькій діяльності, за винятком Збройних Сил України. У разі прийняття цього законопроекту реформи повинні були прийти і в сферу освіти, тобто навчання в Україні планувалось провадити як державною, так і іншими мовами, а російську мову зробити регіональною в 13 адміністративно-територіальних одиницях України.

Новий мовний законопроект В. Колісніченка та С. Ківалова викликав “приплив ентузіазму у русинських організаціях Закарпаття” [15]. Є. Жупан, тепер вже член партії “Єдиний центр”, втішно оцінив законодавчу розробку регіоналів і висловив сподівання, що незабаром русинську мову вважатимуть на Закарпаття регіональною. Для цього необхідно лише довести, що кількість русинів на Закарпатті становить не менше 10% від усього населення.

Закон був ухвалений 5 червня 2012 р. і розповсюджувався на 18 мов, включно з русинською. Закон був розкритикований Конгресом національних громад України, до якого входять болгарська, естонська, єврейська, литовська, німецька, польська, румунська, ромська, угорська, кримськотатарська, татарська та вірменська громади. Також піддали критиці “мовний” законопроект “Союз гагаузів України”, Асоціація єврейських організацій та общин

України та Всеукраїнська громадська організація російської культури “Русь”. 27 липня Мукачівська міська рада прийняла звернення до Президента України, у якому попросила утриматись від підписання Закону “Про засади державної мовної політики” та накласти президентське вето на цей Закон.

Окрім “мовного питання”, виокремлення ідентичності русинів, вимоги територіальної автономії Закарпаття базувалися на спробах протиставлення східноукраїнського та західноукраїнського населення, ставленні до радянського минулого, до геополітичних орієнтацій та позаблокового статусу України [16, с. 39].

З початком російської агресії проти України політичне русинство отримало додаткові стимули підтримки. Російські засоби масової інформації поспішили оголосити, що Закарпатська область України хоче оголосити незалежність. На Закарпатті знайшовся свій Губарев – “народний мер Закарпаття” прем’єр-міністр Підкарпатської Русі П. Гецько, який декларував проросійські заяви, закликав ввести війська Російської Федерації на Закарпаття, втік на територію Росії, даючи там численні інтерв’ю для ЗМІ, вже з відомими гаслами, що Закарпаття не Україна, русини належать до іншої нації, і загалом до українців не належать. Дійшло навіть до перекириття доріг міжнародного значення проти оголошеної мобілізації в АТО [17]. За звинуваченням у посяганнях на територіальну цілісність і недоторканність України вчинену повторно за попередньою змовою групою осіб прокуратурою Закарпатської області було висунуто підозру П. Гецьку. Під час обшуків у групі осіб, яка за завданням російських спецслужб готувала створення на Закарпатті чергової штучної “народної” республіки, оперативники СБУ вилучили документи російською мовою, які містили детальний опис антидержавних дій та диверсій для “створення напруженої ситуації в Закарпатті”. У планах затриманих зловмисників були “акції залякування стосовно представників влади, спецслужб, політичних та ділових кіл” з визначеними конкретними датами, зокрема у листопаді 2014 р. Ватажок групи, як випливає з вилучених СБУ документів, уже намалював собі найвищий пост у так званій псевдореспубліці. Він же без зайвої скромності розробив кошторис реалізації плану насильницької зміни конституційного ладу у понад 9 мільйонів доларів США, які сподівався отримати від російських кураторів “проекту” [18]. За поширення закликів до сепаратизму у соціальній мережі Фейсбук був умовно засуджений член русинської організації В. Сверлович. Подібні коментатори-сепаратисти працюють на сайтах електронних ресурсів “Новини Закарпаття” і “Голос Карпат”.

Всі твердження окремих русин Закарпаття про уявну загрозу власному життю і вимоги щодо термінового введення російського “миротворчого” контингенту у вигляді різного роду “Заяв” засудила Народна Рада Русинів Закарпаття, назвавши їх авторів провокаторами. Є. Жупан наголосив, що Всезакарпатський 3’їзд русин не ухвалював відозв до Росії, запевнив народи України у державній позиції русинів, десятки тисяч з яких відстоювали свободу України на Майдані у 2004 і 2014 рр. [19].

Таким чином, політичне русинство є прикладом штучного “відторгнення” субетносів від етносів з

метою реалізації певних політичних цілей, яке здійснюється окремими політиками та дослідниками за підтримки ззовні. Політичне русинство це антиукраїнський політичний рух, політичний проект зовнішніх чинників, який негативно впливає на українську ідентичність Закарпаття, на становлення політичної нації та громадянського суспільства, а в умовах гібридної війни проти України стає елементом суспільно-політичної нестабільності.

Список використаних джерел

1. Дашкевич Я. Етнічні псевдомешини в Україні / Я. Дашкевич // Етнічні меншини Східної і Центральної Європи. Компаративний аналіз становища та перспектив розвитку. – К., 1994.
2. Магочій П. Русинське питання / П. Магочій // Політична думка. – 1999. – №6. – С.31–34.
3. Нельга О. Теорія етносу / О. Нельга. – Київ: Тандем, 1997.
4. Закарпаття в етнополітичному вимірі. – К.: ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України, 2008.
5. Магочій П. Історія України / П. Магочій. – Київ, 2007.
6. Майборода О. Етнопрофесійна структура українського суспільства: тенденції змін та їхній вплив на міжетнічні відносини / О. Майборода // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України. – К., 2005. – Вип.27. – С.30–48.
7. Дронов М. Русинская тема в современной России / М. Дронов // Наш чесько-русинський календар – 2001. – Ужгород, 2000.
8. Всероссийская перепись населения 2010 года. Том 4. Национальный состав и владение языками, гражданство. Таблица 1. Национальный состав населения [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://www.gks.ru/free_doc/new_site/perepis2010/croc/Documents/Vo14/pub-04-01.pdf.
9. Всероссийская перепись населения 2002 года. Том 4. Национальный состав и владение языками, гражданство. Таблица 1. Национальный состав населения [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.perepis2002.ru/index.html?id=17>.
10. Ярмоленко М. І. Регіональні особливості етнокультурних процесів в Україні у радянську і пострадянську доби: Монографія / Марія Ярмоленко. – Львів, 2012.
11. Шутанич Н. Етнонаціональна політика України: досвід Закарпаття / Наталія Шутанич [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://centerkultur.xtreemhost.com/archives/1419>.
12. Національно-культурні товариства Закарпаття [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.uzhgorod.ua/novosti/7617/>.
13. Ільто І. В. Національний склад населення та його мовні ознаки (статистичний бюлетень) / І. В. Ільто. – Ужгород, 2003.
14. Русини признаны коренной национальностью в Закарпатье: интервью председателя Народного парламента подкарпатских русинов, настоятеля кафедрального Крестовоздвиженского собора в Ужгороде протоиерея Димитрия Сидора [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.otechestvo.org.ua/main/20073/916.htm>.
15. Терен І. Закарпатським русинам сподобалася мовна ініціатива “регіоналів” / Іван Терен // Високий замок. – 2011. – 2–3 вересня.
16. Панчук М. І. Політологічні розвідки / М. І. Панчук. – К., 2012.
17. Мочан М. Політичне русинство як інструмент місцевого сепаратизму / Михайло Мочан [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakarpattia.net.ua/Partiji/127746-Politychne-rusynstvo-iak-instrument-mistsevoho-separatyizmu>.
18. Створення на Закарпатті маріонеткової кремлівської республіки планується на листопад і мало коштувати 9 млн. дол. – СБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakarpattia.net.ua/News/132531-Stvorennia-na-Zakarpatti-marionetkovo-kremlivskoi-respubliki-planuvalosia-na-lystopad-i-malo-koshtuvaty-9-mln-dol-%E2%80%93-SBU>.
19. Обращение Народной Рады русинов Закарпатской области [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-reporter.com/novosti/148863>.

References

1. Dashkevych Ya. Etnichni psevdomeshyny v Ukraini / Ya. Dashkevych // Etnichni menshyny Skhidnoyi i Tsentral'noyi Yevropy. Komparatyvnyy analiz stanovyschcha ta perspektyv rozvytku. – K., 1994.
  2. Mahochiy P. Rusyns'ke pytannya / P. Mahochiy // Politychna dumka. – 1999. – №6. – S.31–34.
  3. Nel'ha O. Teoriya etnosu / O. Nel'ha. – Kyiv: Tandem, 1997.
  4. Zakarpattya v etnopolitychnomu vymiri. – K.: IPIEND imeni I. F. Kurasa NAN Ukrainy, 2008.
  5. Mahochiy P. Istoriya Ukrainy / P. Mahochiy. – Kyiv, 2007.
  6. Mayboroda O. Etnoprofesiynna struktura ukraiyins'koho suspil'stva: tendentsiyi zmin ta yikhniy vplyv na mizhetnichni vidnosyny / O. Mayboroda // Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsional'nykh doslidzhen' NAN Ukrainy. – K., 2005. – Vyp.27. – S.30–48.
  7. Dronov M. Rusinskaya tema v sovremennoj Rossii / M. Dronov // Nash ches'ko-rusins'kyj kalendar – 2001. – Uzhgorod, 2000.
  8. Vserossijskaya perepis' naseleniya 2010 goda. Tom 4. Nacional'nyj sostav i vladenie yazykami, grazhdanstvo. Tablica 1. Nacional'nyj sostav naseleniya [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.gks.ru/free_doc/new_site/perepis2010/croc/Documents/Vo14/pub-04-01.pdf.
  9. Vserossijskaya perepis' naseleniya 2002 goda. Tom 4. Nacional'nyj sostav i vladenie yazykami, grazhdanstvo. Tablica 1. Nacional'nyj sostav naseleniya [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.perepis2002.ru/index.html?id=17>.
  10. Yarmolenko M. I. Rehional'ni osoblyvosti etnokul'turnykh protsesiv v Ukraini u radyans'ku i postradyans'ku doby: Monohrafiya / Mariya Yarmolenko. – L'viv, 2012.
  11. Shutanych N. Etonatsional'na polityka Ukrainy: dosvid Zakarpattya / Nataliya Shutanych [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://centerkultur.xtreemhost.com/archives/1419>.
  12. Natsional'no-kul'turni tovarystva Zakarpattya [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://news.uzhgorod.ua/novosti/7617/>.
  13. Il'to I. V. Natsional'nyy sklad naselennya ta yoho movni oznaky (statystychnyy byuletень) / I. V. Il'to. – Uzhhorod, 2003.
  14. Rusiny priznany korennoj nacional'nost'yu v Zakarpate: interv'yu predsedatelya Narodnogo parlamenta podkarpatskih rusinov, nastoyatelya kafedral'nogo Krestovozdvizhenskogo sobora v Uzhgorode protoiereya Dimitriya Sidora [Elektronnij resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.otechestvo.org.ua/main/20073/916.htm>.
  15. Teren I. Zakarpats'kym rusynam spodobalasya movna initsiatyva “rehionaliv” / Ivan Teren // Vysokyy zamok. – 2011. – 2–3 veresnya.
  16. Panchuk M. I. Politolohichni rozvidky / M. I. Panchuk. – K., 2012.
  17. Mochan M. Politychne rusynstvo yak instrument mistsevoho separatyizmu / Mykhaylo Mochan [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakarpattia.net.ua/Partiji/127746-Politychne-rusynstvo-iak-instrument-mistsevoho-separatyizmu>.
  18. Stvorennya na Zakarpatti marionetkovoyi kremlivs'koyi respubliky planuvalosya na lystopad i malo koshtuvaty 9 mln. dol. – SBU [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakarpattia.net.ua/News/132531-Stvorennia-na-Zakarpatti-marionetkovo-kremlivskoi-respubliki-planuvalosia-na-lystopad-i-malo-koshtuvaty-9-mln-dol-%E2%80%93-SBU>.
  19. Obrashchenie Narodnoj Rady rusinov Zakarpatskoj oblasti [Elektronnij resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ua-reporter.com/novosti/148863>.
- Yarmolenko M. I., Ph.D., Professor, Dean of the Faculty, Izmail Odessa National Maritime Academy (Ukraine, Izmail), maria-yarmolenko@yandex.ua**
- Political Rusynism in constructing artificial identity of Transcarpathia**
- The article analyzes the development and current status of the Ruthenian movement in Transcarpathia. Clarified the basic requirements of political Rusyns, support external threats to the integrity of Ukraine.*
- Keywords:** Rusyns, identity, political Rusyns, Transcarpathia.

Ярмоленко М. І., доктор исторических наук, профессор, декан, Измаильский факультет Одесской национальной морской академии (Украина, Измаил), maria-yarmolenko@yandex.ua

Политическое русинство в конструировании искусственной идентичности Закарпатье

Проанализировано развитие и современное состояние русинского движения на Закарпатье. Выяснены основные требования политического русинства, его поддержку извне, угрозы для целостности Украины.

Ключевые слова: русины, идентичность, политическое русинство, Закарпатье.

* * *

УДК 327.51(5)

Барщевський Є. І.
здобувач, Чорноморський державний
університет ім. Петра Могили
(Україна, Миколаїв), z.barshevskiy@gmail.com

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ІНТЕРЕСИ УКРАЇНИ В СУБРЕГІОНІ ПІВДЕННО–СХІДНОЇ АЗІЇ: НАЯВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Аналізується сучасний комплекс проблем та перспектив щодо представлення зовнішньополітичних та економічних інтересів України в субрегіоні Південно–Східної Азії. Зокрема, досліджується питання актуальності положень законодавчої бази, що регулює засади зовнішньої політики України, для субрегіону Південно–Східної Азії. Особливо розглянуто політико–економічні аспекти розвитку двосторонніх відносин між Україною та двома країнами субрегіону – Сінгапуром і В'єтнамом. Після проведеного дослідження нами формулюються рекомендації щодо довгострокової парадигми взаємодії України з державами субрегіону.

Ключові слова: субрегіон Південно–Східної Азії, АСЕАН, Сінгапур, В'єтнам, Україна, Азійсько–Тихоокеанський регіон.

Розпочатий процес формування багатополосної системи міжнародних відносин на межі тисячоліть певною мірою впливає на зміну пріоритетів зовнішньої політики України. Зумовлений глобалізацією стрімкий розвиток інтеграційних об'єднань в різних частинах світу надає можливість диверсифікувати зовнішньополітичний курс України за рахунок включення альтернативних Європейському Союзу напрямків співробітництва. Інтерес України до субрегіону Південно–Східної Азії (ПСА) в першу чергу пов'язаний з необхідністю освоєння нашою державою нових ринків збуту в регіоні та розвитку вже налагоджених торговельно–економічних відносин. Особливо після значного скорочення експорту до азійських країн, яке відбулося під час Світової фінансової кризи. Більше того, за умови подальшої ескалації конфлікту з Російською Федерацією та погіршення двосторонніх торговельно–економічних відносин між двома країнами, питання переорієнтації українського експорту на нові ринки збуту актуалізується як ніколи.

Серед вітчизняних науковців, які займаються аналізом проблематики представлення національних інтересів України в ПСА, варто відмітити науково–теоретичні напрацювання: С. М. Шергіна, А. З. Гончарука, Л. О. Лещенка, М. М. Комарницького, Н. Д. Городньої та інших. З огляду на той факт, що актуальність євразійського напрямку зовнішньої політики України станом на сьогодні є досить низькою, виникає потреба пошуку додаткових до європейського векторів зовнішньої політики нашої держави. Останнє створює запит на проведення комплексного аналізу проблем та перспектив реалізації національних інтересів України в ПСА.

З огляду на багатогранність поставленої проблеми, метою дослідження є аналіз законодавчої бази, що регулює засади зовнішньої політики України, актуальність її положень для субрегіону ПСА. Ними буде окремо розглянуто сучасний стан, перспективи розвитку і можливі загрози у відносинах України з деякими країнами ПСА, зокрема Сінгапуром та В'єтнамом. На основі проведеного аналізу нами будуть сформульовані рекомендації щодо довгострокової парадигми взаємодії України з державами субрегіону.

Станом на сьогодні українська держава немає окремо сформульованої та законодавчо–закріпленої стратегії співробітництва з державами АСЕАН. Зовнішня політика України до країн ПСА регулюється зокрема: Законом України “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики України” (від 1 січня 2015 року №2411–VI), директивами та концепціями українсько–азійського співробітництва, які були визначені Міністерством закордонних справ України за участю його закордонних установ. В статті 11 вищезгаданого закону, яка тлумачить “Засади зовнішньої політики”, визначено, що: “Україна як європейська держава здійснює відкриту зовнішню політику і прагне рівноправного взаємовигідного співробітництва з усіма заінтересованими партнерами, виходячи насамперед з необхідності гарантування безпеки, суверенітету та захисту територіальної цілісності України” [1]. Інші положення цієї статті визначають загальну сутність зовнішньої політики України – “використання міжнародного потенціалу для утвердження і розвитку України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної та правової держави, її сталого економічного розвитку” або “утвердження провідного місця України у системі міжнародних відносин, зміцнення міжнародного авторитету держави” [1].

Таке трактування основних положень зовнішньої політики України не обмежує, але й не сприяє формуванню цільної та концептуальної стратегії зовнішньої політики нашої держави не тільки в Південно–Східній Азії, але й в Азійсько–Тихоокеанському регіоні (АТР) загалом. В умовах “європоцентричного” або “євразійського” сприйняття українською елітою та науковою спільнотою зовнішньополітичного курсу нашої держави відсутність чітко сформульованого “бачення” розвитку відносин з країнами АСЕАН, як важливої підсистеми регіону, становить загрозу національним інтересам України в регіоні. Так, в аналітичній записці Національного інституту стратегічних досліджень “Концептуальні засади зовнішньополітичної стратегії України” робиться наголос на тому, що східний (авт. азійський) напрямок має “отримати значення однієї з фундаментальних парадигм зовнішніх орієнтацій України” [2, с. 33]. Цей тезис також підтверджується в іншому аналізі Національного інституту стратегічних досліджень, а саме “Азійський напрям зовнішньої політики України: Проблеми і перспективи”, де автори визначають декілька важливих чинників, наявність яких зможе формувати політику України в АТР: наявність у розпорядженні Києва цілісного та збалансованого підходу до участі у справах регіону; якість двосторонньої торгівлі з країнами регіону і збільшення її частки в загальному обсязі зовнішньої торгівлі;